

"ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ"

กลยุทธ์การยกระดับผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ"

นายอุดมภูเบศร์ สมบูรณ์เรศ

ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอกลยุทธ์การยกระดับผู้เรียนอาชีวศึกษาผ่านแนวคิด "ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ" เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา "เรียนดี มีความสุข" ของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูงผ่าน 8 วาระการพัฒนา แนวคิด "ฉลาดรู้" มุ่งพัฒนาองค์ความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติที่จำเป็นต่อวิชาชีพ ด้วยหลักสูตรที่ทันสมัย รูปแบบ Outcome-Based Learning และระบบธนาคารหน่วยกิต "ฉลาดคิด" เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม ผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน และ "ฉลาดทำ" พัฒนาทักษะปฏิบัติผ่านการฝึกงานในสถานประกอบการจริง ด้วยการบูรณาการทั้งสามด้านนี้ อาชีวศึกษาไทยมุ่งสร้างผู้เรียนที่มีความสามารถรอบด้าน พร้อมรับมือกับความท้าทายในโลกการทำงาน และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

Abstract

This paper presents strategies for elevating vocational education students through the "Smart Knowledge, Smart Thinking, Smart Action" approach for national development. This approach aligns with the Ministry of Education's "Good Learning, Happy Learning" policy and the Office of Vocational Education Commission's action plan aimed at producing high-competency vocational workforce through 8 development agendas. The "Smart Knowledge" concept focuses on developing both theoretical and practical knowledge essential for professional careers through modern curricula, Outcome-Based Learning approaches, and a credit bank system. "Smart Thinking" emphasizes developing analytical thinking skills, problem-solving abilities, and innovation creation through various projects such as the community service repair centers. "Smart Action" develops practical skills through internships in real workplace environments. By integrating these three areas, Thai vocational education aims to create well-rounded learners who are prepared to face challenges in the working world and serve as important driving forces for the country's economic growth and sustainable development.

อาชีวศึกษากับการ ตอบโจทย์นโยบายสำคัญเพื่อการพัฒนาประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า ต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แถลงนโยบายการศึกษา และแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2566 โดยมีการมอบนโยบายว่า การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) จะอยู่ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี [1] รวมทั้งน่านโยบายของรัฐบาลมาขับเคลื่อน เพื่อร่วมกันยกระดับคุณภาพการศึกษาเต็มกำลังความสามารถอย่างเป็นกลยุธมิตรต่อกัน ภายใต้แนวทางการทำงาน “จับมือไว้แล้วไปด้วยกัน” และใช้สำนวนที่เข้าใจง่ายคือ “เรียนดี มีความสุข” เพื่อเดินทางยกระดับคุณภาพการศึกษาไปด้วยกัน ซึ่งการเรียนการสอนจำเป็นต้องเริ่มจากความสุทั้งผู้เรียน ผู้สอน และผู้ปกครอง เมื่อมีความสุขจะส่งผลให้การเรียนดีขึ้น เมื่อการเรียนดีขึ้นจะส่งผลกลับไปทำให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น เพื่อก้าวสู่การศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต ที่ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะที่จำเป็น พร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับตัวสอดคล้องกับวิถีชีวิตโลกยุคใหม่

“การศึกษา” ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า กระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งมั่นใช้การศึกษาเพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการดำเนินงานพร้อมที่จะเดินหน้าขับเคลื่อนนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” สานต่อนโยบายเดิม และเพิ่มการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับการเพิ่มเติมนโยบายตามแนวทางของรัฐบาลชุดใหม่ที่มีความสำคัญในเรื่องทุนมนุษย์เป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ร่วมกันขับเคลื่อนนโยบาย “เพื่อเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต” ภายใต้ต้นนโยบายหลัก คือ “ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา” และ “ลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง” มุ่งเน้น “การเพิ่มเครือข่ายทางการศึกษา” เพิ่มการมีส่วนร่วม สร้างภาคีเครือข่าย

โดยนํางานวิจัยเป็นฐาน มีการทำงานเป็นทีม สร้างบรรยากาศการทำงานอย่างมีความสุข และสร้างองค์กรแห่งวัฒนธรรม ทั้งภาควิชาการ หน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา สถาบันทางการศึกษา ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อ “การศึกษาที่เท่าเทียม” พัฒนาคนไทยทุกคนในทุกช่วงวัย ให้ผู้เรียน “ฉลาด รู้ฉลาดคิด ฉลาดทำ” พัฒนาส่งเสริม และสร้างความเสมอภาคเพื่อ “ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มคุณภาพการศึกษา” มาร่วมกัน “ปฏิวัติการศึกษา แก้ปัญหา ประเทศ” เพื่อให้ประเทศมีความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

การศึกษาไทยกำลังก้าวสู่มิติใหม่ ในทุกมิติด้วย "ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ" ต่อการขับเคลื่อนมาตรฐาน การศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างคนไทย 4.0" ภายใต้แนวคิด "เรียนดี มีความสุข" ที่มุ่งสร้างความรักในการศึกษา เป็นพื้นฐาน การขับเคลื่อนการศึกษาในครั้งนี้ไม่เพียงมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการ พัฒนาทักษะชีวิต คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ "รู้ในสิ่งที่ควรารู้ คิดแบบมีเหตุผล และทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง" อันจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติและการพัฒนาคนไทยให้พร้อมรับมือกับความ ท้าทายในยุค 4.0

จากนโยบาย "เรียนดี มีความสุข" สู่ “การพัฒนาการอาชีวศึกษา” ที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้สอดรับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษา และประกาศแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ภายใต้วิสัยทัศน์ "ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อการพัฒนา ประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" โดยกำหนด 8 วาระ การพัฒนาอาชีวศึกษา (8 AGENDA) ภายใต้ นโยบายการศึกษา "เรียนดี มีความสุข"

วาระการพัฒนาทั้ง 8 ประการนี้สะท้อนถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาการอาชีวศึกษาที่มีความครอบคลุมและ บูรณาการในทุกมิติ ทั้งด้านการ จัดการเรียนการสอน การพัฒนา สมรรถนะวิชาชีพ การยกระดับ มาตรฐานคุณภาพการศึกษา การ บริหารและพัฒนาครูและบุคลากร อาชีวศึกษา และการสร้างการ ยอมรับในสังคม โดยให้ ความสำเร็จกับการสร้างความ เสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษา การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน และการตอบสนองต่อการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน แผนปฏิบัติ ราชการนี้จึงเป็นกลไกสำคัญใน การขับเคลื่อนการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพและ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา ประเทศ

รูปที่ 1 นโยบาย “เรียนดี มีความสุข” ของกระทรวงศึกษาธิการ 2566

ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษา แบบองค์รวม ส่งเสริมให้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ สร้างสมดุลระหว่างคุณภาพการศึกษาและความสุขในการเรียน ผ่านแนวคิด **"ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ"** ที่มุ่งสร้างผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีความสามารถรอบด้าน โดย **"ฉลาดรู้"** คือการพัฒนาองค์ความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติที่จำเป็นต่อวิชาชีพ **"ฉลาดคิด"** มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม และ **"ฉลาดทำ"** เน้นการนำความรู้และความคิดไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง วางแนวทางการพัฒนาอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ เสริมสร้างระบบทวิภาคีให้เข้มแข็ง ด้วยความร่วมมือกับภาคเอกชนชั้นนำทั้งในประเทศและนอกประเทศ เน้นการฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการศึกษาสูง และมีรายได้ระหว่างเรียน มอบแนวทางการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการศึกษาของอาชีวศึกษายุคใหม่ เพื่อผลักดันการเรียนรู้แบบ Anywhere Anytime สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ นำ AI มาใช้ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้วย **"โครงการขับเคลื่อนการสอนปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในสถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษา"** เพื่อสร้างผู้สอน นักเรียนทุกคน ให้มีความรู้ด้าน AI มีความเข้าใจและตระหนัก เรื่องจริยธรรมของการนำไปใช้ประโยชน์ (ethical considerations) เพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัล และรองรับตลาดแรงงานสมัยใหม่แห่งศตวรรษที่ 2 ระดมแนวคิดลดอัตราการออกกลางคัน และเพิ่มอัตราการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา

อาชีวศึกษาได้ตอบรับนโยบายดังกล่าว มุ่งสร้างให้ผู้เรียน **ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ** ส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้กระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียน แต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ จัดทำหลักสูตร และให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยไม่ละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ และการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกสมัยใหม่อย่างมี

กลยุทธ์การยกระดับผู้เรียนอาชีวศึกษาผ่านแนวคิด **"ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ"** เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศในทุกมิติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุกด้าน

"ฉลาดรู้" คือกลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ที่ลึกซึ้งในสาขาวิชาชีพ เข้าใจทฤษฎีและหลักการพื้นฐานอย่างถ่องแท้ สามารถบูรณาการความรู้จากหลากหลายศาสตร์ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ

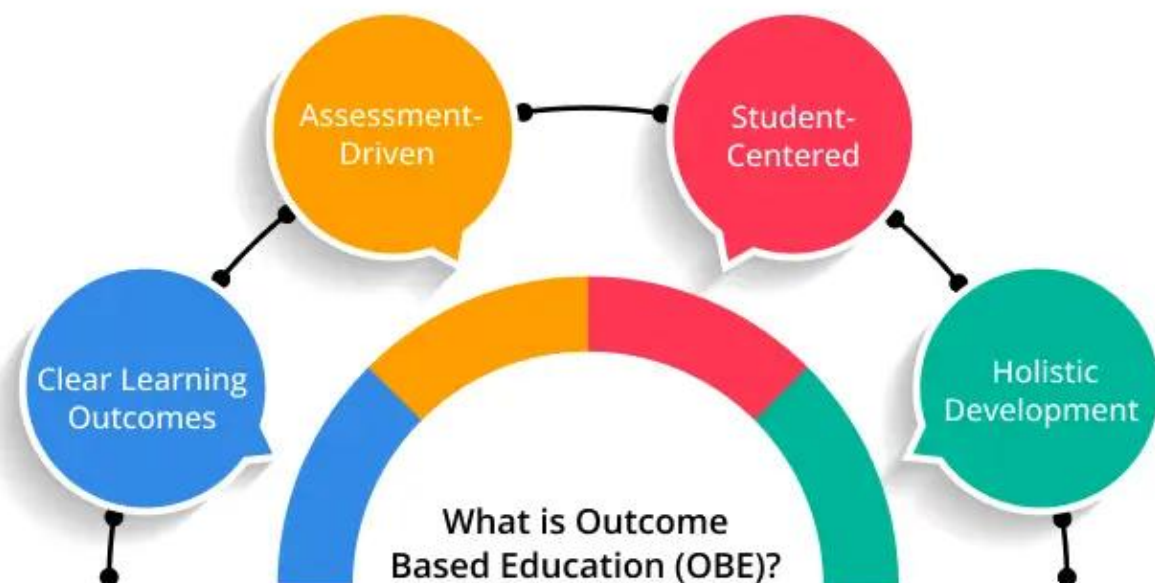
"ฉลาดคิด" เป็นกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และความคิดสร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มองเห็นโอกาสในการพัฒนา และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาประเทศ รวมถึงการมีความเป็นมนุษย์อันสมบูรณ์ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จิตอาสา จิตพัฒนาองค์กรและประเทศชาติ

"ฉลาดทำ" คือกลยุทธ์การพัฒนาทักษะปฏิบัติและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ผ่านการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการพัฒนาความชำนาญในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย การบูรณาการกลยุทธ์ทั้งสามด้านนี้จะช่วยสร้างผู้เรียนอาชีวศึกษาที่มีความสามารถรอบด้าน พร้อมรับมือกับความท้าทายในโลกของการทำงาน สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ **ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการใช้**

กลยุทธ์นี้คือ การผลิตกำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีทักษะการคิดและการแก้ปัญหา และมีความสามารถในการปฏิบัติงานจริง ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในทุกมิติ

“ฉลาดรู้ตรงเป้า”

การพัฒนาหลักสูตร รูปแบบ Outcome-Based Learning ของอาชีวศึกษา ในทุกระดับการศึกษา ทั้งประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ทล.บ.) ได้ก้าวสู่มิติใหม่ของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ที่มีความยืดหยุ่น ทันสมัย รองรับเทคโนโลยี และตอบโจทย์ผู้เรียน และความต้องการของตลาดกำลังคนของประเทศ สถานศึกษาอาชีวศึกษาได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกัน มีการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงเสริมสร้างความรู้ในสาขาวิชาชีพเฉพาะทางอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐาน ความรู้ที่แข็งแกร่งสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยการสร้างหลักสูตรที่เป็นประโยชน์และรองรับกับตลาดแรงงานในอนาคต เน้นการผลิตแรงงานสมรรถนะสูงที่มีองค์ความรู้ในการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กับภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจและบริการ สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่นำไปสู่ความเสมอภาคทางการศึกษา เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ สายอาชีพ สร้างสังคมการเรียนรู้ โดยให้การสนับสนุนแก่กลุ่มเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เติบโต และยั่งยืน

รูปที่ 2 องค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรแบบ OBE

ที่มา : <https://outcomebasededucation.org>

โดยการบูรณาการความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างลงตัว ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานในสถานประกอบการ ความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาได้ร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของ

ตลาดแรงงาน การวิจัยความต้องการของ Stakeholder เป็นสิ่งสำคัญ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำงานในสถานประกอบการจริง นอกจากนี้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศยังช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาสู่ระดับสากล การประเมินผลการเรียนรู้ได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแนวทาง Outcome-Based Learning [2] โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การวัดผลตามสมรรถนะที่กำหนด และการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้มั่นใจได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความรู้และทักษะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ด้วยการพัฒนาอย่างรอบด้านนี้ อาชีวศึกษาไทยจึงสามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ มีความรู้และทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมทั้งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ตอบโจทย์การพัฒนากำลังคนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรระยะสั้นเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ "Micro Credential" และ ธนาครหน่วยกิต "TVET Credit Bank" เป็นรูปแบบการเรียนรู้สมัยใหม่ที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างรวดเร็ว โดยเน้นการเรียนรู้ทักษะเฉพาะทางที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการทำงาน หลักสูตรมีระยะเวลาสั้น ตั้งแต่ไม่กี่วันจนถึง 2-3 เดือน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะใหม่ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ TVET Credit Bank หรือธนาครหน่วยกิตด้านอาชีวศึกษา เป็นระบบที่ช่วยในการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระบบการศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์การทำงาน ระบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้จากหลักสูตร Micro Credential หรือการเรียนรู้หน่วยย่อยในโมดูลมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเพื่อการพัฒนาสายอาชีพ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น พร้อมทั้งได้รับการรับรองคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับในระบบการศึกษาและการทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลากรและกำลังแรงงานของประเทศ

“ฉลาดคิด”

อาชีวศึกษาสร้างนักคิด นักวิจัย นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เชิงพาณิชย์เพื่อชุมชน

สำหรับการพัฒนาให้ “ฉลาดคิด” สถานศึกษาอาชีวศึกษาได้มุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจ ตลอดจนสร้างกระบวนการคิดแบบผู้ประกอบการ ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ แก้ไขปัญหา และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาชีพะจิตอาสา และการบริการชุมชน

ถ่ายทอดภูมิปัญญาช่างสู่ชุมชน ด้วยโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it Center) ความสำเร็จของโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it Center) สะท้อนให้เห็นผ่านผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในหลายด้าน ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้พัฒนาทักษะวิชาชีพผ่านประสบการณ์จริง เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน พัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น และได้ฝึกการวิเคราะห์และแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงในด้านของประชาชนที่รับบริการ เป็นการส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน ยกย่องฝีมือช่างชุมชนผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยี เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น สร้างโอกาสในการต่อยอดธุรกิจชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษา เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครู นักเรียน และช่างชุมชน เป็นการประชาสัมพันธ์ แนะนำการศึกษาต่อได้อย่างดี Fix it Center บริการ

ชุมชน ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ฝึก “ฉลาดคิด” การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน และ ความรู้รักชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาอาชีวศึกษาไทยด้วยแนวคิด "ฉลาดทำ"

จากห้องเรียนสู่เวทีระดับนานาชาติ

การส่งเสริมให้ผู้เรียนอาชีวศึกษา "ฉลาดทำ" ไม่เพียงแต่พัฒนาทักษะทางวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคต เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม "ฉลาดทำ" จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต

การพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาให้ "ฉลาดทำ" โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ผ่านกระบวนการสำคัญหลายด้าน การจัดการเรียนการสอนแบบ Project-based Learning คือหัวใจสำคัญของการพัฒนา โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านโครงการที่มีความท้าทายและสอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมกัน การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญ ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมการทำงานจริง เรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจนพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงานจริง ความสำเร็จของแนวทาง "ฉลาดทำ" สะท้อนให้เห็นผ่านผลงานระดับนานาชาติ เช่น การที่วิทยาลัยเทคนิคระยองและวิทยาลัยเทคนิคบางแสนได้รับรางวัลรองชนะเลิศในการแข่งขัน The 4th China-ASEAN RoboMaster Robot Championship ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

อาชีวศึกษาไทย ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมการแข่งขัน World Skills เป็นเวทีสำคัญในการแสดงศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาไทยในระดับนานาชาติ โดยมีการเตรียมความพร้อมผู้เข้าแข่งขันอย่างเข้มข้น ทั้งด้านทักษะวิชาชีพและภาษาต่างประเทศ เพื่อสร้างชื่อเสียงและการยอมรับในระดับสากล นักศึกษาอาชีวศึกษาไทยได้สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศในการแข่งขันฝีมือแรงงานนานาชาติ WorldSkills Lyon 2024 ณ เมืองลียง สาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยได้รับรางวัลอันทรงเกียรติ นางสาวกนกวรรณ อินทะ วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี ได้รับเหรียญฝีมือยอดเยี่ยม สาขา งานบริการอาหารและเครื่องดื่ม แสดงให้เห็นถึง มาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษาไทยที่ทัดเทียมระดับสากลเป็นความ “ฉลาดทำ” การเตรียมพร้อมในการแข่งขันในตลาดแรงงานระดับนานาชาติ การฝึกฝนอย่างหนักและต่อเนื่อง นโยบายเหล่านี้มุ่งเน้นการใช้จุดแข็งของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ผสมผสานกับการพัฒนาทักษะและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ “ฉลาดทำ” เพื่อสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก

นวัตกรรมการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ: มิติใหม่แห่งการอาชีวศึกษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้สร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ให้กับวงการการศึกษาไทย ด้วยการริเริ่มโครงการพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการสำหรับอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรีในสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นครั้งแรก โดยดำเนินการตามกรอบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 [3] และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 [4] การพัฒนาครั้งนี้มุ่งเน้นการยกระดับมาตรฐานการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพและปฏิบัติการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างลงตัว โดยมีจุดเด่นที่การพัฒนาสมรรถนะและทักษะวิชาชีพตามมาตรฐานอุตสาหกรรมผ่านการฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ

วันที่ 22 กันยายน 2566 ถือเป็นวันประวัติศาสตร์ของการอาชีวศึกษาไทย เมื่อมีการแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษา สู่ตำแหน่งทางวิชาการครั้งแรก ประกอบด้วย อาจารย์ 4 ราย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ 40 ราย และรองศาสตราจารย์ 6 ราย รวมทั้งสิ้น 50 ราย การคัดเลือกดำเนินการภายใต้มาตรฐานเดียวกับระบบมหาวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิระดับศาสตราจารย์จากทุกสาขาวิชาร่วมพิจารณา

นวัตกรรมการพัฒนาบุคลากรครั้งนี้ไม่เพียงแต่ยกระดับมาตรฐานการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการวางรากฐานสำคัญ ในการสร้างผู้นำด้านวิชาการ การวิจัย และการพัฒนานวัตกรรมในระบบอาชีวศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพการพัฒนาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของภาครัฐในการยกระดับการศึกษาสายอาชีพ และเป็นก้าวสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการอาชีวศึกษาไทยในระยะยาว

ก้าวต่อไปกับการพัฒนาอาชีวศึกษาไทยในอนาคตกับ "ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ"

มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยในด้าน "ฉลาดรู้" จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยที่เพิ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น โครงการ AI for All ที่เน้นการเรียนรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ และโครงการ Digital Workshop ที่ร่วมมือกับบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำในการพัฒนาทักษะดิจิทัล รวมถึงการสร้างห้องเรียนอัจฉริยะที่ใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ในส่วนของ "ฉลาดคิด" มุ่งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ผ่านโครงการต่างๆ เช่น Innovation Challenge ที่ให้นักศึกษาได้แข่งขันพัฒนานวัตกรรมร่วมกับภาคอุตสาหกรรม โครงการ Smart Start-up ที่บ่มเพาะธุรกิจนวัตกรรมสำหรับนักศึกษา และ "โครงการ Industry Challenge Solutions" ที่ให้นักศึกษาได้แก้โจทย์ปัญหาจริงจากสถานประกอบการ ด้าน "ฉลาดทำ" เน้นการลงมือปฏิบัติจริงผ่านโครงการ Real Work Experience ที่ส่งเสริมการฝึกงานในสถานประกอบการชั้นนำ โครงการ Student Enterprise ที่ให้นักศึกษาได้จัดตั้งและบริหารธุรกิจจำลองในสถานศึกษา และโครงการ Tech Service Center ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน การพัฒนาทั้งสามด้านนี้จะดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษาต่างประเทศ และพันธมิตรทางวิชาการ เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต ทั้งด้านดิจิทัล การเป็นผู้ประกอบการ การสื่อสารระดับสากล และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนาเหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพการอาชีวศึกษาไทย สร้างกำลังคนที่มีคุณภาพ ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน

บรรณานุกรม

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). 133 ปี กระทรวงศึกษาธิการ
- [2] Outcome Based Education Organization. (n.d.). Comparing competency-based learning and outcome-based learning [Diagram]. <https://outcomebasededucation.org>.
- [3] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (1999). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.
- [4] พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. (2008). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 43 ก.